

Het Witte Huis

Martin Thiehatten

In mei 2016 kwam de familievereniging Berith Salom in Borne om haar 5-jaarlijkse familiedag te vieren. Het Bussemakerhuis richtte een Spanjaardkamer in en de Bornse gidsen organiseerden een Spanjaardroute in Oud Borne. Tijdens de lunch in het Witte Huis heb ik onderstaande lezing gegeven over de historie van het Witte Huis.

In 1868 wordt buiten het dorp aan de Almeloestraat de dubbele villa "Het Buitenhuis" gebouwd. Op 15 juli (1868) wordt de eerste steen gelegd door Izak Spanjaard, die na realisatie in het rechter gedeelte gaat wonen met zijn echtgenote Anna Simons. Aan de linkerkant komt zijn broer David met echtgenote Dina Prins te wonen. Het Buitenhuis wordt gebouwd op het Bornse Veld, het heideveld, dat net buiten Borne ligt aan de Almeloze kant. Dat was de omgeving waar Salomon Jacob Sara van Gelder had ontmoet. Want het was in 1811, dat Sally Eenoog in de avondschemering vanuit Almelo met zijn handel in Borne kwam aanlopen. Bij de familie Van Gelder mocht hij overnachten en daar maakte hij kennis met de mooie dochter Sara.

Het fraaie trappenhuis.

Het Witte Huis voor verbouwing 1914.

Vanuit hun nieuwe villa hadden Izak en David een goed zicht op hun fabriek, waar ze vier jaar daarvoor in de directie waren opgenomen. In 1901 laat Izak het Koetshuis bouwen met een poetskamer, paardenstal, mestkelder en een hooizolder.

Als David en Izak de villa hebben verlaten, laat Jacob, de zoon van Izak, de dubbele villa verbouwen tot één grote villa. Zijn neef Frits Spanjaard ontwerpt de aanpassing binnen. Het fraaie trappenhuis krijgt een mahoniehouten leuning, maar vanaf de derde verdieping wordt het vurenhout. Daar komt toch alleen het personeel.

Het gezin van Jacob en Olga Spanjaard, dat tijdens de verbouwing in villa Elisabeth woont, trekt in 1915 in de fraai verbouwde villa. Elke zondag komt de door Jacob opgerichte Bornse Harmonie voor hen

spelen, waarna alle muzikanten van Jacob een borrel krijgen.

In 1927 laat Jacob de eetkamer inrichten door Frits. De mooie meubelen hebben later een ereplaats gekregen in het Bussemakerhuis. Het Buitenhuis is zeer in trek bij de familie, want talloze neefjes en nichtjes komen er in de zomer logeren (bij oom Jaap en tante Olly). Jacob is de belangrijkste directeur van de textiel fabriek, maar in 1930 wordt hij ziek en in 1934 overlijdt hij. Tot 1940 blijft de familie Spanjaard op de villa wonen. Dan valt het Duitse leger Nederland binnen en de bezetter besluit in de villa het Bornse hoofdkwartier te vestigen. Als in april 1945 de bevrijders komen, worden de Canadese Grenadier Guards er gehuisvest.

In de loop van 1945 wordt de villa gekocht door pastoor Frank met hulp van een paar geldschietters en de villa krijgt een nieuwe bestemming. De Stichting

Het glas-in-lood raam van de kapel.

Katholiek Twente gaat zich er vestigen met het doel, de samenwerking te bevorderen van katholieke organisaties in Twente. Op de eerste verdieping aan de linkerkant wordt een kamer ingericht als kapel. Aan de glas-in-lood ramen, die er toen zijn ingezet, is dat nu nog steeds te herkennen.

In 1949 wordt de stichting Twents Gemeenschapsoord en Volkshogeschool opgericht. Deze stichting gaat cursussen geven voor verloofde mannen en vrouwen. Wel apart en met de titel "Van spel tot ernst". Ook bleekneusjes uit het westen komen er op krachten. De villa "Het Buitenhuis" krijgt als nieuwe naam "Het Witte Huis". Waarschijnlijk vanwege de witgeverfde buitenmuren. Zo heeft Borne evenals Washington en Moskou een Witte Huis.

Door veranderende maatschappijvisie verschuift de inhoud later naar een oriëntatie op de maatschappij. In 1965 wordt daarom verder gegaan als de stichting R.K. Streekcentrum en Volkshogeschool, wordt de villa verbouwd en komt er een woonaccommodatie voor 60 cursisten. Er zijn dan drie verbouwingsfasen gepland.

In 1970 wordt de villa verder verbouwd en wordt het Koetshuis bij de accommodatie gevoegd. Het Wit-Gele Kruis, dat tot die tijd het Koetshuis in gebruik heeft, gaat verhuizen naar het nieuwe medisch centrum van Borne, dat is gebouwd op de plek van de afgebroken Villa Sara ofwel Villa Tichelkamp. In het Koetshuis komt een grote eetzaal boven de oude mestkelder. In de gebouwen komt een opleiding voor gezinsverzorgsters, een bibliotheek, een opleiding voor kleuterleidsters en lagere school onderwijzers, een MTS en een Volkshogeschool. Het vormingswerk komt steeds verder los te staan van de kerk en in 1971 wordt de term katholiek uit de statuten geschrapt.

In 1975 volgt de derde fase van de verbouwing van villa Het Witte Huis met rijkssubsidie in het kader van de werkloosheidsbestrijding. Tijdens de verbouwing wordt gebruik gemaakt van het vormingscentrum De Waagh (volwassenen-educatie) aan de Azelosestraat en de parochieaccommodatie van de Stephanuskerk aan de Grotestraat. In 1980 staat het Witte Huis opnieuw in de steigers. De gevel wordt opgeknapt, er wordt een nieuwe cementlaag op aangebracht.

In 1991 heeft het Witte Huis zes goed ingerichte cursuszalen voor groepen van 10 tot 30 personen en een zaal voor 100 personen. Er zijn 48 bedden, verdeeld over 14 eenpersoons kamers en 17 tweepersoons kamers. Ruim een jaar later, in 1992, worden de gebouwen alweer grondig gemoderniseerd.

Het Witte Huis anno 2011

De 31 oude kamers worden afgebroken en er wordt ruim drie miljoen gulden geïnvesteerd in de bouw van een nieuwe vleugel met 52 luxe slaapkamers. De bouw wordt zo uitgevoerd, dat de toen ongeveer 125 jaar oude beuk achter het gebouw kan blijven staan. De beuk zou nu zo'n 150 jaar oud zijn, maar ik kon hem niet meer vinden. Ondertussen is door een reeks van fusies van volkshogescholen stichting De Stavoor in Driebergen de eigenaar geworden van het Witte Huis. Vijf jaar later, in 1998, wordt het complex naast conferentiecentrum ook een hotel. Borne is er blij mee, het biedt extra mogelijkheden voor toerisme. In het hotel worden bridgeweekenden georganiseerd en er kunnen recepties, bruiloften en andere feesten worden gehouden. In 2001 komt er weer een verbouwing. Het gebouw wordt beter aangepast voor haar hotelfunctie. Door deze aanpassingen kan het pand weer vijf jaar mee.

Maar hoe anders zal het gaan. Al een jaar later besluit de eigenaar het pand te verkopen. De horecafunctie verdwijnt, mede door de problemen rond de laatste verbouwingsplannen. Ook is de hotelfunctie niet onderdeel van het takenpakket van De Stavoor. Het hotel is nog steeds niet winstgevend, hoewel het rendement elk jaar beter wordt. De Bornse woningstichting Woonbeheer wordt de nieuwe eigenaar. Door Woonbeheer worden plannen gemaakt om er zorgappartementen voor ouderen in onder te brengen. Het enige hotel dat Borne rijk is, verdwijnt hiermee. Weg zijn de kansen voor extra toerisme. Daarna besluit Woonbeheer toch weer anders. Het Witte Huis gaat naar de stichting Aveleijn, die er in 2003 haar kantoor in vestigt en 14 appartementen voor gehandicapten. Maar uiteindelijk blijft hier toch de oude band met de familie Spanjaard.

Bronnen:

"Verweven met Twente" van Marianka Spanjaard en Paul Denekamp
Krantenarchief Historisch Informatie Punt (HIP) Borne
Foto's: "Witte huis voor verbouwing 1914": HIP Borne, overige foto's: Martin Thiehatten